

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oră 12 fil., a treia
oră 10 fil.

Tot ce privește fóia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.**Anul XIII.****Blaș 19 Septembre 1903.****Numérul 38.****La cestiunea „Congresului preoțesc”.**

Abia cu câte-va săptămâni înainte s'a sulevat ideia ținerii unui congres preoțesc și deja a străbătut până la cele mai depărtate margini ale vastei noastre arhidiecece, electrisând și suscitând interesul și dorul de muncă la cei mai mulți frați preoți. La această convingere mă fac să ajung diferitele ecourî, reflexiuni și păreri de cari sînt plini Nrii din urmă ai organului nostru bis. „Unirea”.

Credeam, că voiú afla ceva idei nóue și propuneri concrete, pe basa cărora purcedênd la lucru, să ne alegem cu ceva. Dar cu regret am constatat, că în loc de aceste, e aprópe tot „cântecul cel vechiú”, că aprópe tot ce s'a scris în jurul acestei teme, îți lasă impresia unei nedumeriri și sbuciumări interne, de cari sînt cuprinși cei mai mulți confrăți preoți, ca să nu zic chiar toți. Mi-se pare, că fie care simțesce gravitatea lucrului și dorul ferbinte de a lucra din resputeri, dar în același timp pare că nici unul nu să încrede în puterile-í proprii și așa fie care se silesce să decline de la sine ori ce inițiativă și conlucrare directă. Aderez, împărtășesc vederile cutăruia, acceptez propunerile, dar las să lucre alții. . . .

Și tóte aceste din cauza, că nu ne putem emancipa nici batêr pe câte-va momente de sub grijile și greutățile ce ne preocupă și să ne cugetăm de tot liberî cumpănind însemnătatea lucrului. Aceste au fost cauza, de atâtea începuturi frumoșe, atâtea însuflețiri de altă dată și atâtea sfortări ne-au rēmas zădarnice. Și eú tare mă tem să nu pățim așa și de astă dată! — Cu de aceste nu vom ajunge în veci la ceva rezultat pozitiv și macar în parte îndestulitor. Căci vai de bolnavul care așteptă, ca alții să se îngrijască de căutarea sănătății sale!

Nu fraților! Nu e destulă însuflețirea — fie cât de mare, la ajungerea unui scop ci mai pe sus de tóte trebuie forțe, trebuie puteri încordate și unite; trebuie jefte, abnegare, avēnd în vedere nu binele „meú” și al „teú”, ci binele comun; ne trebuie în fine paciință și perseveranță constantă, căci „Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo”; de nu dobândesc azi, voiú dobândi mâne, de nu eú, urmașul meú, și totuși sum liniștit în consciință, că am făcut ceva — cu succes.

Cât de bine era, dacă înaintașii nostri ar fi făcut ceva pentru noi! Și dacă n'au făcut, urméză să nu facem noi, cari póte mai mult ca dînșii simțim greul vieții?! Un părinte în lipsele cele mai mari e liniștit și mângălat până în ultimele momente sciindu-și asigurată sórtea copiilor sēl. Óre noi nu sîntem și nu trebuie să fim tot așa?!

Dar să nu fiú nedrept. Intre multele sbuciumări am aflat și ceva idei și propuneri concrete, ba am aflat chiar și un fel de program al lucrărilor, ce avem de tractat. Dar tóte aceste pe mine nu m'au îndestulit. Nu m'au îndestulit pentru că atât începutul cât și mersul lucrărilor, ce ne preocupă lasă ceva de dorit sau mai zis suferă de câte-va lacune.

Íată de ce:

Congresul preoțesc, cum s'a proiectat a să ținé, are un caracter mai mult local de cât universal sau cel puțin de așa e privit. Căci ce alta ar fi cauza, că o idee ce ne privește aprópe pe întreaga preoțime rom. gr.-cat. să nu afle resunet de cât în arhidieceasă?! Sau dór nu întreaga preoțime rom. gr.-cat. are același ideal și aspirațiuni?! au nu toți avem de apêrat aceleași drepturi și interese?! au nu avem a ne lupta în contra unuia și aceluiași dușman?! în fine — cu puține excepțiuni — nu ne e comună sórtea și greul vieții?! nu toți sîntem frați de suferințe?! eú cred, că nu se va afla cine-va, care să-mi răspundă negativ. Dacă da! să ținem congres nu numai în arhidieceasă, nu fie care la el acasă, ci congres preoțesc general; congres în care să se întâlnească preotul din Bănat cu cel din Mărmația, cel de pe valca Rodnei cu cel din țara Făgărașului, să ținem congres compus din preoțimea din întreaga provincie metropolitană. Și toți cu dragoste frățască să ne cunoșcem și cunoscându-ne să ne spunem păserile, să ne spunem ce proprie dorim și cum credem, că ne-am ajunge scopul. Și sfātuindu-ne și înțelegēndu-ne gură cu gură să punem umêr la umêr și cu puteri unite și încredere în Dumnezeu să mergem înainte neînfricați de nimenea. Sînt atâtea cestiuni, asupra cărora avem să ne înțelegem dar în același timp avem atâtea mijloce conducătoare la scop, în cât dacă și de data asta ne-ar rămâne lucrurile baltă vina numai noi am purta-o.

Nu vom uita înse, că atât sfăturile și decisiunile nóstre cât si executarea acelor, numai atunci vor fi legale și justificate, dacă vor fi făcute cu scirea și învoirea superiorităților nóstre și mai pe sus de tóte, dacă vor fi făcute în cadrul legilor și așezămintelor s. nóstre biserici.

O altă lacună — dór și mai mare — la care póte nime n'a reflectat e, că congresul e proiectat a fi numai preoțesc. Nu înțeleg pentru ce să fie numai preoțesc și nu și laic, sau mai bine zis mixt.

Ímí este încă viu în memorie mersul congreselor, ce le țin an de an catolicií magiari, a căror scop e întărirea, bunăstarea și prosperarea bisericei cat. magiare pe cum și apărarea aceleia în contra atacurilor dușmane. În acest congres să adună și sfătuesc tot ce are biserica cat. mag. mai bun și mai distins: de la primatele țării, până la cel din urmă capelan, de la părinți și nobili până la cel din urmă laic. Și avēnd ori care cuvîntul, să sfătuesc în bună armonie și aleg mijlocele cele mai eficace spre scopul ce-l urmăresc. Acestă procedură — fórtă corectă — întru nimic nu e contrară legilor bisericesci, cari numai în lucrurile de credință eschid amestecul laicilor.

Óre noi n'am pute purcede tot așa?! Cestiunile, ce ne preocupă: regularea autonomiei și îmbunătățirea stării materiale a clerului, apoi oprirea și combaterea socialismului și nazarinenismului, pe cum și a altor vițuri, ce rod la rădăcina vieții nóstre bisericesci și naționale; în fine căutarea și aflarea mijlocelor eficace, prin cari s'ar tinde la bunăstarea și prosperarea s. nóstre biserici, nu sînt tot atâtea cestiuni, ce de-o potrivă trebuie să preocupe și pe laici, ca și pe preoți?! Și eú nu cred, că s'ar afla preoți cu simți și atragere de s. nóstră biserică, cari să arunce numai în cărca preoților tóte aceste cestiuni vitale. Din contră cred — și afu de fórtă firesc — că cei mai mulți laici ieseți de altmîntrelea din mijlocul clerului, și crescuți cu prescură rom. să intereséză și doresc să lucre numai să li-se cêră și ofere ocașiune. Zic să li-se cêră și deie ocașiune, căci cei mai mulți laici neavēnd ocașiune directă, să cunoască și să se convingă despre lipsele și trebuințele nóstre, e natural, că nu se intereséză de acelea.

Un congres mixt ar fi locul cel mai potrivit, unde ne-am poté cunoște mai bine

Cetiți! — **BEN HUR** — **Cetiți!**

— Unul dintre cele mai sensaționale, instructive și moralisátore romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil.

A apărut în editura „Unirei”.

și cu laicii, aici li-s'ar da cea mai bună ocaziune să ne cunoască lipsele și greutățile, cu cari ne luptăm, să ne cunoască dorințele și aspirațiunile, și cunoscându-le eū cred, că cu mai multă dragoste și tragere de inimă ne-ar da mâna de ajutor, ba sub anumit respect moraliter ar fi chiar obligați să se intereseze mai cu de-adinsul de interesele bisericii și poporului nostru.

Convocându-se în forma acesta congresul previe ar fi să se alégă o comisiune compusă din membrii din cler și laici în frunte cu doi preșidenți: unul din cler și altul laic.

Acēsta comisiune ar avé să țiele tóte cestiunile, ce am ave de desbătut, și studiindu-le cu deamăruntul să vie în plenul congresului cu propuneri concrete. Aici s'ar relua și tracta în special una câte una, și numai după aceea s'ar aduce hotărâri definitive, pe cari ar avé să le esecutive — firesce cari ar fi de așa natură — o nouă comisiune alésă din sinul congresului.

Ba pentru o înlesnire și mai mare a lucrărilor preliminare, comisiunea alésă la rândul său ar esmite din sinul său tot atâtea sub-comisiuni, cari să se ocupe în special și exclusiv numai cu câte o cestiune, din cele ce am avé de desbătut.

Și congresul numai atunci s'ar convoca, când aceste comisiuni ar fi gata cu lucrărilor lor.

Lucruri mari nu să pot decide și esecuta nici de câte-va puteri, nici în 2—3 zile, ci reclamă forțe și timp îndelungat.

Dacă dar voim să întreprindem ceva cu bun succes, trebuie să cumpănim tot pașul ce-l facem, ca nu pe urmă să ne pară rău. Căci — după cum a zis unul dintre confrați — mai bine să nu ne apucăm de lucru din capul locului, de cât ca apucându-ne, să nu ne succedă.

Timpul e suprem, lipsa unei munci intensive, și cu puteri unite e ardețore, ne trebuie numai voință tare, voință de fer, și cu ajutorul lui Dumnezeu ne vom ajunge scopul.

— c. —

BAEDECKER.

Sub titlul acesta ziarul „Hazánk” publică în nrul de la 6 Sept. a. c. un articol scris de Dr. Baross János. Baedeker e auctorul unei cărți scrise pentru turiști, dar în ziua de astăzi sub numele „Baedeker” înțelegem mai mult cartea, de cât auctorul. Articolul lui Dr. Baross János vrea să fie rezultatul esperințelor de călătorie făcută în țara intrégă. La început face aluziuni politice la persóna fiitorului ministru president, nesciind că ore Lukács ori Hieronymi ori dóră Tisza are mai multe șanse să ajungă, apoi începe a purta pe cetitor prin deosebitele părți ale țării, mai bine zis îi presentă câte-va scene caracteristice din unele părți ale țării. Lucrurile, ce le descrie, le-am mai cetit și airea, dar în altă formă. De asemenea nief aluziunea, ce o face cu privire la trecerea moșiilor magiare în mâni române. încă nu e nouă. E caracteristic cu câtă îndărătnicie repeșesc scriitorii magiari anumite frase predilecte, cum e și trecerea pământului de la proprietari magiari în mâni române, apoi despoierea magiariilor ardeleni prin institutele de credit române șel. șel. În zădar te pui să le areți, că în cazul cel mai bun sînt în rătăcire, ia anumite ocaziuni, iar îți stați înainte cu acelea-și lucruri.

Părțile interesante ale articolului acestuia le reproducem aci în traducere liberă:

Înainte noastră e o gară mică din părțile nordice ale țării. Gara e plină cu țarați îmbrăcați în vesminte tocite de vreme. Pe umeri au desagi învechiți. În brațe copii paliți de tome, lângă sine soții slăbite de griji și de lipse, în suflet amărăciunea unei vieți pierdute și grija unui viitor nesigur. Iar în mâni un bilet pentru America. După datele statistice, în fie care an cam 150 000 nefericiți de aceștia își părăsesc țara, așa că jumătate din mamele magiare în zădar naac între chinuri, căci emigrațiunea împedecă crescerea populațiunii.

Dar trenul e în gară și emigranții mai suspină odată, și apoi se îndesă spre tren, dar se opresc pe un moment, căci din tren se coboră o altă cetră sdrênțosă cu caftane murdare înverzite, și cu perciuni la urechi. Aceia fug de țara, carea i-a născut, aceștia vin, aducând cu sine speranța unui viitor sigur. Aci îi așteptă un conațional bine hrănit și îmbrăcat în vesminte curate, de sub cari se vede o catenă de aur grosă. Acesta se va îngriji de ei, până când liberalismul statului magiar le va asigura esistența cu o trafică, cu o cărcimă, cu întreprinderi, cu legi defectuoase contra usurarilor, cu administrațiune rea și cu justiție greșie.

Dar trenul plécă, și din capeul din urmă se vede o privește încântătoare. Pe dinaintea noastră, ca un vis frumos, sboră ținuturile romantice ale Scepușului, Tencinului șel. Ce frumoși sînt munții Tatrei? Ore valea riului Vag să fie mai puțin frumoasă ca valea Renului? Dar pădurile aceste sînt ale prințului Hohenlohe, acele ale baronului Dingard, șesul acesta e a lui Springer, munții aceia a lui Popper, castelul acela a lui Lederer, acesta al lui Mauthner. Aci totul e străin. Străin e pământul, străine dealurile, străine pădurile, străină

FEUILLETON.

OMUL ȘI PĂMÎNTUL.

Luodlibet statistic, după W. Pichlmann.

Omul rătăcesce, cât trăesce. Sentința acēsta veche, dar adevărată, o putem numera într'acelea, cari le adevereșce zilnic experiența la noi înșine cât și la alții. Nice chiar sciința nu-l eschisă de la acēsta, deși devisa ei înainte de tóte e combaterea părerilor și judecăților false și cunoscerea adevărată a lumii și a omenilor. În vișuința acēsta și-a aflat în timpul mai nou un sprijin puternic în statistica încă tineră, a cărei date la aparință seci sînt în stare a rēsturna multe păreri vechi.

Așa spre pildă ne închipuim cine scie ce lucru mare, că poporațiunea pământului face 1500 milioane. Mulți omeni suntesc o bucurie copilărescă, sciind, că împreună cu semenii lor formeză massă așa mare. Mândria lor va scăde înse cunēnd dacă vor afla, că omenimea intréga înșine comod pe suorafata înghețată a lacului Boden, că imbulzală nice nu ar fi prea mare avēnd fie care om loc la dispoziție mai bine de un metru pătrat. Mândria noastră va scădea și mai tare dacă aflăm, că rupēndu-se ghița și cădēnd omeuimea intréga în lacul Boden, suprafața lacului abia s'ar ridica cu 7 policari!

Veacul nostru atât de mândru pe descoperirile sale pe terenul tehnicei încă va trebui să se umilească, dacă contemplăm

numai lucrarea mecanică a unor fluvii mai mari. S'a calculat că Rhinul conduce marel la Emmerich pe órá 250 milioane urme cubice de apă. Nilul când e umflat 640 milioane urme cubice. Gangesul aprópe de gura sa 1620 milioane urme cubice. Pe un fluviu în proporție mic, ca Rhinul, curge în un an mai multă apă, de cât a beut omenimea intréga din timpurile istorice. Acestea valuri de apă corespund unei puteri de miliarde de măji, față de cari dispar cu desevirșire tóte locomobilele din lume.

Și ce sînt tóte acestea față de fluxul marel, carea tot la 6 ore pórtă 200 miliarde cubice apă de la o parte a pământului în cealaltă. Un mil cubic e un volum pe care abia ni'l putem închipui. S'a calculat dóră, că putind face un dulap de mărimea unui mil cubic, ai puté pacheta în el tóte casele de pe pământ, tóte náile și partea cea mai mare a munților cunoscuți, și nice pe jumătate nu s'ar umplea. Și fluxul marel mișcă tot la 6 ore 200 miliarde cubice de apă.

Și totuși spiritul omului e în stare a produce lucruri mari. În cel din urmă 25 ani s'a făcut atâtea mașini, în cât puterea lor de lucrare atinge cifra alor 50 milioane puteri de cal. O ast fel de putere e egală cu puterea alor 3 cai, puterea unui cal viu e înse egală cu puterea alor 7 omeni. Mașinele cu abur lucră dar cât un miliard de omeni. saū mai bine de duplul omenilor de pe pământ în stare de a lucra. Aburul a întreit prin urmare puterea omenescă de lucrare. Trebuie să admirăm deci omenimea, care a îndeplinit lucruri gigantice, fără de ajutorul acesta colosal și să avem tot respectul de Chinesii, a căror

mur vestit, încă a fost studiat și calculat din partea statisticilor.

După datele istorice murul chinez a fost zidit în 20 ani. Volumul lui face 18 milioane metri cubici, și un ingineur american care a studiat și calculat amenunțit acest mur, susține, că din materialul acestui mur, am puté trage unui în jurul pământului avēnd o înălțime de 1.8 metri și o grosime de 60 cm. El a calculat, că la zidirea acestui mur a fost de lipsă atâtea lucru și putere, cât s'a recerut la construirea rețelei drumurilor de fer americane. Și statele unite americane au o rețea de 42 000 Km. Rețeaua drumurilor de fer de pe intréga suprafața pământului face cam 600.000 chilometri, o lungime de 14 ori mai mare ca periferia pământului și care întrece cu jumătate depărtarea medie a lunii de pământ. Construirea acestei rețele a costat 122 miliarde marce. Dispunem de 105.000 locomotive cari corespund puterei alor 220 milioane de cal. Numerii aceștia nu sînt fictivi, ci rezultatul unor studii aprofundate. Dóră a succes, a constata mai cu siguritate cât cumpănesc sîrmele de telegraf ce sînt pe intréga suprafața pământului. Englezul Preece a făcut acest calcul susținēnd că ele cumpănesc 12 milioane măji dintre cari 8 milioane cad pe telegraful terestru, iar 4 milioane pe cel submarin. Speșele totale ating cifra de 1800 milioane marce.

Am vedut, cum a întreit omenimea în scurt timp forța de lucrare, și involuntar ni se impune întrebarea, fi va óre posibil a mări și mai mult forța omenimeii? Nu are să urmeze o ast fel de mărire de sine, înmulținduse omenimea? Și aci iar ni să impune involuntar întrebarea: se va

apa, străin pescii, străine fiarele sălbatice, străine castelele, străine până și colibele. Aci numai trecutul e, al Magiarului, prezentul e al străinilor.

Dar să trecem dincolo de Dunăre, al doilea bazen mare al rasei magiare curate. În comitatul Albei deja mugesc mașina de imblătit, și pe dealurile de la Badacsony în viile reconstruite strugurii azi mâne sînt copleși, dar unde sînt secerișurile vesele și culesele de vii odinioară atât de sgomotoase? Cine poate fi vesel, când maza de grâu e cu 6 fl., hectolitra de vin cu 7 fl., iar interesele după banii impruțați fac 10%. Aci în zădar am intra în vre-o casă domnescă cu intențiunea să ne petrecem. Pe aci nu umblă vremuri de petreceri. Mai bine să ne preumblăm pe stradele satului, ce se vede acolo. Casele sînt frumoase, bărbații bine făcuți, femeile frumoase, e rasă magiară curată, până și religionea încă este magiară, și totuși pare că ești în cimiter, în toate părțile e liniște, nicăiri nu auți plîns de copil, nicăiri risete și cântece de mititel, ce cu atîta drag se joca în țărîna. Aci în familii său nu găseseră copii, său abia câte unul. Aci poporul își jertfese venitorul ca să pôtă fi fericit în prezent.

Dar de parte de aci, de parte pe câmpia Ungariei. Dără cel puțin acolo va fi fericit magiarul? Stntem într'un oraș mare din șesul Tisei. E Duminecă dimineața. În turul din piață sună clopotele, chemând pe credincioși în casa Domnului, dar abia câte o bătrână părăsita de vreme urmăză chemării. Cea alaltă piață înse e plină de oment cu pene roșii și cu stéguri roșii, și de pe o tribună roșie un *domn din Budapesta* declamază în contra *domnilor*, și spune că nu este Dumnezeu, nu patrie, nu familie, spune că numai social-demo-

crati, numai Adolf Goldner, Weltner și Iacob Israel sînt prietini poporului magiar. Și bunul popor magiar suge în sine veniul social-democraților, și crede, că făcându-se social-democrați, darea va scăde, datoria se va împuțina, trainul se va lefina, pămîntul se va înmulți.

Unde e fericit dară magiarul? Haidem în Ardeal. De pe tren se vede o curte frumoasă cu verandă și cu pörtă îmbrăcată în verdeta. Să intrăm în ea. La lătratul cânilor iese stăpânul casei, un domn negricios cu față inteligentă și cu îmbrăcăminte elegantă, dar la salutarea noastră răspunde cu cuvintele reci: *Nesci ungueresci*. Moșul său a fost țaran valah, tatăl său înse a fost avocat, care a scos din curte pe proprietarul magiar plin de datorii, și acuma fiul său e stăpân în curtea magiară. După principiile democrației și ale darvinismului e bine așa, căci cel slab pieredinea celui tare, dară ce zice politica magiară, ce zice ideea de stat magiar, a cărei sentinela, aci în marea de valahi, singur proprietarul magiar a fost? Când aceasta își lea casa în spate și plécă, potopul valah se pornese în urma lui, și se revarsă spre Tisa. Potopul acesta deja lovesce în ultima fortăreța a magiarimii ardeleni, în secul, cari încărcăți de datorii își trimite ficiorii și fetele în România.

Dar acum să ne întorcem în inima țării, în capitală. Dacă nu airea, aci totuși își află desfătare și deliciu ochiul magiar. Palatele se întrec în frumsețe, edificiile publice sînt monumente de arhitectură. Aci nu miș, dar milioane și milioane sînt îngămădite. Spun, că singur în departamentul Lipót sînt peste 100 de milionari. De unde a fost adunate averile aceste colosale? Dacă voiți să știți, priviți la vitrine și în fie care stradă mai mare veți afla

câte un institut de credit, care imprumută cu 4%, dar până când banii ajung în provincie din 4% se fac 12%. Din diferența acosta de 8% se fac multe milioane.

Acolo, unde în 1848 au fost împușcați martirii magiari, acuma se zidesce bursa, acest templu al vițelului de aur. Poporul magiar e acela, care pierde aci. Iar pierderea e mare, căci miliarde sînt în joc în fie care an. Milioanele se adună repede. Morile cele mari își înalță hórne pe malul Dunării, dar în loc de grâu magiar macină grâu sârbesc și valah. Pivnițele din Promontor sînt pline cu vin italian, iar vitrinele din capitală de adrețe din Viena. Sînt și palate ridicate din abonamente, semn că poporul magiar a sprijinit presa, semn că politica, ce l-a ruinat în decurs de 30 ani, i-să părut foarte corectă, foarte înțeleptă și foarte liberală. Arena acestei politici acum stă golă în strada Sándor. Legile, ce s'au adus aci, ai crede că anume s'au adus pentru fericirea străinilor și pentru nimicirea magiarilor. Domnule ministru president! ori care vei fi, gândește-te, că magiarului nu numai casă nouă (alusione la parlamentul cel nou) îi trebuie, ci și politică nouă.

Pastorală Episc. Radu. — Zilele acestea

a apărut întâia pastorală a noului Episcop. În ea Ilustr. Sa Dr. Demetriu Radu notifică clerului diecesan instalarea sa în scaunul arhieresc, numirea Il. Sa Dr. Aug Lauran de vicar general, acordarea unor distincțiuni onorifice mai multor bărbați bine meritați, și apoi mulțumesc preoților, învățătorilor și mirenilor, cari prin participarea lor la actul instalării și prin felicitările trimise l-au causat o nespusă mângăiere sfîrșesc apoi cu următoarele cuvinte:

„Consciul sînt la urmă. Venerați Frați, de mărimea responsabilității și de mulțimea greutăților, cari ca și o mare povoră vor apăsa zilnic slabii umerii mei; dar mă nutresc speranța, că bunul Dumnezeu se va îndura a da întărire neputințelor mele, — și tot atunci puternică imi este și încredințarea, că voi toți prin frățescă, leală și promptă conlucrare veți sprijini și încuraja sfîrșirile mele, ce mă voiți sili a le desfășura cu gând buu și cu devotament nețermurit pentru manținerea, desvoltarea și înflorirea felicităților noastre aședemine diecesane, adecă pentru și intru împlinirea marilor și multelor mele datorințe pastorale. Iar darul Domnului să fie cu noi cu toți!“

Chestia cateheților. — „Gazeta“ de

Duminecă se ocupă în prim articol de afacerea cateheților, pe cari ministrul l-a obligat, ca la gimnaziile de stat să propună studiul religiunii în limba magiară și sfîrșesc cu descoperirea, că Consistoriul mitropolitan gr. ort. întrunit zilele acestea la Sibiu, a hotărît să facă o remonstratie la guvern, în care să declare clar și lămurit „că biserica nu pôte nici de cum renunța la dreptul și îndatorirea de a preda fiilor ei sufletescul religiunea în limba maternă, care este și rămâne limba de instrucțiune și de serviciu și oficială a bisericii“. Și „Gazeta“ dorește să știe ce mesuri s'au luat din partea Mitropoliei noastre.

Nu sîntem în poziția de a satisface întru toate acestei dorințe juste, dar putem asigura pe colegii de la Brașov, că la

înmulți omenimea, și în ce proporțiune? Despre capacitatea de înmulțire a omenimii a produs date amănunțite profesorul Ravenstein în una din ședințele naturalistilor englezi, basate pe o cercetare științifică minuțioasă, din care scotem următoarele: Dacă abstragem de la regiunile necunoscute și de la regiunile nelocuite din jurul polului nordic și sudic, omenimii îi sta în dispozițiune 120 milioane Km.² locnibili, din cari 28 milioane miluri pătate pămînt roditor, 14 milioane miluri pătate loc desert (steppă) și patru milioane miluri pătate pustie. Înmulțirea naturală a populațiunii pămîntului face după calculul mai noi, la an cam 8% în Europa, pe când în Asia numai 6%, America de sud 5%, în Australia și America înse 30%, respective 20%. Dacă nu obvin schimbări între proporțiunile lipselor și productelor și s'ar face roditoare și locurile pustii, aci și-ar afla nutremitul 4 milioane, iar în steppe 139 milioane de omeni. Dar și în locurile locuite ar mai încăpe mulți omeni; chiar și în Europa ar fi posibilă o ast fel de înmulțire, fiind că numai 60 omeni să vin pe un kilometru pătrat. În India trăesc 67, în China 110 omeni pe un kilometru pătrat. Se presupune că pe un kilometru pătrat pot trăi comod 80 de omeni, întreg pămîntul ar puté nutri prin urmare 5994 milioane de omeni; ceea ce ar corespunde la quadruplul numărului locuitorilor prezenti. Acest număr s'ar puté ajunge în 192 de ani presupunând o creștere de 8% anual. Epidemii și resbelele îngrijesc înse, ca acestei înmulțiri naturale a omenimii să i-se pună pedeci, și n'avem de cât să aruncăm o reprivere peste resbelele din urmă spre a ne convinge, ce mulțime colosală de omeni

a perit în ele. În cei din urmă 34 de ani au perit în resbele peste 2¼ milioane de omeni și s'a cheltuit peste 80 miliarde de franci. În resbelul din Crimeea au perit 750 000 omeni și s'au cheltuit 9950 milioane de franci, resbelul italian din 1859 a costat viața alor 45.000 de omeni, cheltuindu-se 1½ miliard de franci, resbelul daues din 1864 20.000 de omeni și 1¼ miliarde de franci, resbelul de succesiune american 800.000 de omeni și 14 miliarde de franci, resbelul din 1866, 45 000 de omeni și 1½ miliarde de franci, expedițiunile franceze din Mexico și Cochinchina 65.000 de omeni și 1 miliard de franci, resbelul franco-germanic 215 000 de omeni și 15 miliarde de franci, resbelul russo-turc și răscolele din Bulgaria și Sârbia 275 000 de omeni și 6½ miliarde de franci, luptele din Africa sudică 30.000 de omeni, resbelul din Afghanistan 250 000 de omeni. La jertfele aceste s'a mai adăgem încă și jertfele comunicațiunii. Deși la drumurile de fer sînt mic în proporție cu grandiositatea comunicațiunii, totuși jertfele, ce le are marea sînt colosale, căci în cel din urmă 10 ani sigur la țărării Anglei au perit peste 30 mil de omeni aparținători flotei de comerce și de pescărit. Dacă ne mai engetăm acum la înfricoșatele jertfe ale epidemiiilor, din țările necivilizate cu deosebire, atunci ne putem ușor convinge despre pedecile puse omenimii de a să înmulți cu 8% la an. Dar în butul acestora omenimimea totuși să înmulțescă neincetat, și dacă nu-și va ajunge quadruplul în 192 de ani, totuși peste câte-va seclii îl va ajunge

(Va urma.)

rëndul sãu și Consistorul nostru a fãcut încã de mult pașii de lipsã contra provocãrii ilegale de a propune religiunea în altã limbã, care nu e a bisericii nôstre.

Și nici cã se putã altcum.

Impietate. — Ni-se scrie de la Doștat, districtul Sebeș, cã Dumineca trecutã la 13 crt. când trãgeau clopotele la bisericã, doi gendarmi, umblau din casã în casã, scoțând poporul la halsã de sãlbãtãciuni și amenințãnd pe cei ce se codeau sã asculte cu escortare ori pedepsã în ban. Gendarmii întrebãți sãu rãspuns, cã sãu ordin mai înalt.

Ar fi bine, ca cei mai mari sã cerceteze lucrul acesta, și sã nu lase chiar de tot poporul, sã fie batjocorit de ori cine, împedecându-l în deprinderea datorințelor sale religioase, de dragul plăcerii de vinat a cutãrui oficial. Indiferentismul și nepãsarea duce la destrãbãlare, și nu ne mire faptul, cã bietul țãran, vedându-se pãrãsit de toți, cu încetul ajunge acolo, de se îngrozescã și când zãrește de de parte cãte un slușbaș subaltern de al administrației . . . pentru cã acestora totul li-e permis.

Trist de tot!

Corespondințe.

Începutul anului scolastic la Beiuș.

— De la corespondentul nostru. —

I.

Adevãratã sãrbãtoare ni-a fost deschiderea anului scolastic din estimp. Preasfinția sa Domnul Episcop grãbește a duce la îndeplinire promisiunea fãcutã: „Vrea sã lucreze și simte puterea de a lucra.“ Atãt în cele spirituale, cât și în cele materiale ne dã dovadã într'un timp relativ fôrte scurt despre dorul sãu de a munci pentru binele comun și e gata la ori ce jertfã, când e vorba de a tinde ajutor celor lipsiți. De dône momente, de suflete înãlțãtoare, vrea sã dãu acum samã, din cari, ca dintr-o iconã fidelã, se reoglindãzã inima nobilã a bãrbatului providențial, care cu sufletu-l nobil, nobilitezã și spirit nou rãspîndesc în instituțiunile primite de mostenire de la marele sãu antecesor.

Un moment splendid în viața instituțiilor nôstre a fost „Veni sancte“, chemarea Spiritului sfînt, la gimnasiul nostru din Beiuș, sãvîrșit în 4 l. c. Și acãsta ocaziune a folosit-o Preasfinția Sa, și într'o vorbire clasicã, însuflețitã și însuflețitoare la îndemnat pe studenții adunați, la cãștigarea cunoștințelor de lipsã pentru învingerea greutăților acestei vieți, fãcându-l atenți, cã din acestea cunoștinți numai acelea sã le alegã, cari stau pe baza creștinismului adevãrat; devisa sã le fie cuvintele înțeleptului Solomon: „Începutul înțelepciunii este frica lui Dumnezeu.“ Și a vorbit așa de dulce și studenții l-auscultãtãu atãt drag, cât am fi dorit cu toți sã tot vorbescã. La citirea legilor, ce a urmat dupã sf. Liturgie în sala de gimnasticã, le-a ținut un nou discurs îndemnându-l la portare bunã, la diligențã de fier, dar și

la veselie, cãci numai aceea e muncã binecuvîntatã de Dumnezeu, ce sã face cu voie bunã. „Ca albina, sburați veseli pe câmpul larg al științelor, adunãnd diligent mierea de pe florile, cari vi sã imbiã, adunați în coșnița minții vóstre, ca la sfîrșitul anului cu îmbelșugare sã puteți da samã despre fractul ostenelelor vóstre“. Urmãzã binecuvîntarea arhierescã, urale nesfîrșite însoțesc pe Iubitul Pãrinte la depãrtare și „Mulțani“, de rãsunã zidurile gimnasiului.

Al doilea moment nu mai puțin însemnat și în urmãrile sale de o valoare necalculabilã e întenezãrea „Mesei studentesci“. Deși în Internatul „Pavelian“ 129 tineri sãu adãpost iar în Internatul diecesei gr.-or. al Aradului peste 50, totuși pe lângã miseria generalã, luãnd în considerație starea poporului de rënd, mai virtos în jurul Beiușului, sãu fost o lipsã arđetore de „masa studentescã“. De o cam datã 15 tineri vor primi mãncare gratuit la acãstã masã, și cred, cã sufletele nobile cu dare de mãnã vor grãbi a spori acest numãr, fãcând fundații nouã spre acest scop sfînt.

Alãturat vã comunicã actul fundațional, ce mi-a succedat a-l decopia, și cred, cã Preasfinția sa nu va lua în nume de rãu, dãndu-l publicității, cãci o faptã nobilã creștinescã a sãvîrșit prin acãsta pentru care meritã recunoștințã neamului românesc.

Dumnezeu sã-l dea virtutea sa cerescã ca și de acum înainte încã mulți și mulți ani sã pótã lucra pentru binele bisericii patriei și a neamului nostru, al cãruí falã și podóbã s'a arãtat; sã avem ocaziune de a înregistra încã multe ast fel de fapte nobile de ale Lui.

Corespondentul.

*

Act fundațional.

Prea Onoratului Rectorat al Internatului Pavelean de bãieți din Beiuș!

Prin munificența și liberalitatea creștinescã a fericitului Episcop Michail Pavel, s'a înființat, pe cum sã scie, pe lângã gimnasiul nostru superior din Beiuș, Internatul, cu dreptate numit „Pavelean“ de bãieți, unde an de an o mulțime de tineri studenți își aflã adãpost și subsistențã, parte în mod gratuit, parte pe lângã o modestã soluțiune anualã.

Încurãțat de acest exemplu strãlucit, mișcat de lipsurile, cu cari sãu de a se lupta încã o mulțime de tineri școlari de la acest gimnasiu, și mai virtos, îndemnat de datorințele mele pastorale, pe lângã tóte greutățile începutului m'am hotãrît în Domnul de a deschide din incidentul instalãrii mele în Scaunul episcopesc gr. cat. de Oradea-mare, pe cum în puterea acestui act și deschid, așa numita „Masa studenților de la gimnasiul din Beiuș“, de o cam datã pentru cinci-spre-zece studenți, în urmãtoarele condițiuni:

1. Masa se va da la Internatul de bãieți în una din localitãțile disponibile, și anume în una din cele dónã chilii, în cari s'a strãformat sala de gimnasticã de mai înainte. Cu proviziunea mesei, respective cu servirea vîptului în fie-care zi la prãnz și cinã, pe samã celor ce vor fi suscepuți acolo, însãrcinãm Rectoratul Inter-

natului Pavelean de bãieți. Și drept aceea Rectoratul se va îngriji de regulatã funcționare a acestei modeste instituțiuni dupã norma de administrațiune observatã la funcționarea Internatului. Pe partea lor apoi tinerii suscepti la masa din cestiune vor fi cu tótã docilitatea și supunerea la dispozițiunile Rectoratului.

2. Spre scopul susținerii acestei mese, și pãnã ce bunul Dumnezeu lui va ajuta cum și sper cu umilințã și credințã, a depune capitalul de lipsã, voi subministra la mãnã Rectoratului la an suma de 2000 (dónã) mil corone, pentru care sumã dupã rapórttele, ce ni-s'a fãcut din partea aceluiasi Rectorat, masa va putã funcționa pentru numãrul indicat de 15 tineri.

3. În numãrul acesta se vor primi prin concurs dupã norma în vigoare la Internat, tineri greco-catolici, cari frecuentãzã în mod ordinar clasele de la gimnasiul din Beiuș, și cari dupã pozițiunea materialã a pãrinților lor, vor fi în lipsã mai mare a mijloacelor de subsistențã. Pe lângã aceea din considerarea deosebitelor împrejurãri sociale, și în semnul cãt de mic al bunelor mele propensiuni, voesc ca în numãrul celor cinci-spre-zece tineri sã fie admiși cinci înși nãsenți din pãrinți locuitori bãstinași în ori care și fãrã deosebire, din comunele ținãtoare, dupã orãnduelele urbariale din trecut, de domeniul episcopesc al Beiușului.

Și deee bunul Dumnezeu, ca și acest mic ajutor sã fie rodnic în rezultatele culturale creștinesci, spre cari țintesc mereu vechiul nostru gimnasiu de la pólãle Bihorului!

Dat în Beiuș la 1 Sept. 1903.

Demetriu Radu m. p.

Episcop gr.-cat. de Oradea-mare.

II.

Începutul anului scolastic la scóla civilã de fete împreunatã cu Internat din Beiuș sãu fost în 6 Sept. st. n. cu invocarea Spiritului Sfînt, cãruia l-a urmat Liturgia solemnã sãvîrșitã prin Spiritualul Internatului Dl Ilie Stan, la care sãu luat parte în frunte cu P. S. Sa Episcop Radu, patronul institutiilor de invãțãmînt, corpul profesoral și mulți dintre pãrinții elevelor.

Corul melodios al fetițelor ne ridicã inimile în regiuni mai înalte și rãpea cu sine sufletele peste nori, sus la Dumnezeu, de lângã a cãruia dreaptã ni-se pãrã a vedã cu ochii sufletului spiritul marelui fundator, a neultatului Episcop Pavel, veghiãnd asupra lucrului mãnilor sale, cerẽnd îndurare și a da binecuvîntare asupra mlãdițelor neamului sãu Iubit, pentru a cãruia fericire atãta a ostentit.

Dupã Liturgie elevele Institutului s'a adunat într-o salã, unde directorul scólei Dl Vasiliu Ștefanicã, prin o vorbire bineacomodatã și adresatã elevelor a declarat anul scolastic de desehis.

Ochii tuturor celor preșenti erãu apoi țintiți asupra figurei marelãtoare a mult Iubitului Episcop. Așezãndu-se cu nerãbdãre vocea sonorã a P. S. Saie și a vorbit, cum numai P. S. Sa scie. Am auzit mulți oratori vestiți, dar mãiestria oratoricã a Episcopului Radu, m-a frapat.

Începe cu expresiunea gratitudinii și recunoștinței față de elevele, care după celebrarea actului înmormintării marelui Episcop Pavel, în Slatina Maramureșului, după cum însuși s'au convins, privind în sufletul lor spre malmurile Timișului din Bănat, vârsat-au rugăcinni ferbinți din pepturile lor nevinovate către tronul Îndurării să le deie de Părinte pe dorul inimii lor, ca vrednic urmaș al neuitatului. Pavel — și bunul Dumnezeu a ascultat glasul pielor rogățiunii, alegând persoana umilintei Sale.

După aceea aducându-și aminte de marele Său antecesor, de fondatorul Pavel, cu cuvinte mișcătoare de inimă aduce înainte istoria suferințelor neamului nostru, care în zilele de amărăciune și persecuții să retrăgea de pe câmpiile mănose la dealurile sterile și codrii nestrăbătuți. Ca să-și afe adăpost și loc de siguranță. Amintirile trecutului poporului român a condus și pe fericitul Pavel spre a-și cerca recreațiunea sufletului său în munții predilecți și de a înființa între acești munți adăpost culturii române, institute de învățămînt pentru fi poporul și încă ast fel de institute, care pe cum arată și acest Institut de fete, prin înzestrarea lor modernă, pot rivaliza cu ori care institut, de ori ce categorie din patrie.

Tot spre ilustrarea și remarcarea neperitōrelor merite aduse pe altariul națiunii de către Episcopul Pavel, îl asemănă cu Domnul viei din vechiul testament, care după ce a sădit viță alasă și a făcut înprejurul ei șant și a zidit turn în mijlocul ei și tease a săpat în trînsa, a întrebat: „ce voi face încă viei mele, și nu i-am făcut ei? . . .” (Is. 5. 4).

Din partea Sa promite a susține neștirbite și la trebuință a le mai desvolta aceste așezăminte scumpe; iar pe eleve le le provocă ca să aducă *struguri buni* iar nu *agriși*.

Firesce peana mea e slabă, ca se potă reproduce din memorie, baremi aproximativ conținutul frapantel vorbirii, ce a mișcat și a emoționat pe ascultători. Observ. că pe fața tuturor ascultătorilor se reoglîndă entuziasmul intern, ce a produs acest mare măiestru al vorbirii.

— n. — p.

Spicuri literare.

Papa Leo XIII.

O fote de din colo publică un articol despre „Monetele Papilor”, care începe cu următorul frumos elogiu adus decedatului Pontifice.

„Marele Pontif. care a dispărut în mărēta trăgănēlă a unui frumos apus de sōre, a trecut deja în domeniul istoriei. Barbatul de stat recunoșce întrînsul fineța și ghibăcia, politică a unui fiu al țarei lui Machiavel. Ōmenii religioși rămân uimiți înaintea priveliștei acestei credinți statornice în cultul adevărului catolic, și savanții plătesc tributul de laude stilului ciceronian al enciclicilor și gustului horatian al versurilor acestui latinist fără greșală. Aristocrația aplaudă pe omul care ceru și revendică privilegiile, democrația salută pe curajosul propoveduitor al socialismului creștin . . .”

„Cuvîntul adevărului” Nr. 9.

Revistă politică.

Afaceri interne. Crisa încă nu e aplanată, și pare că nime nu lucră pentru aplanarea ei, și în loc de a se descurca, să încurcă tot mai mult. Acesta a fost cauza de Maiestatea Sa n'a luat parte la manevrele de la Lipova, a mers înse la celea din Galiția. După sfîrșirea manevrelor a dat proclamație către armată, care a produs surprinderi pretindenea.

În proclamația acēsta indirect să spune tuturor acelora, cari pretind o nouă organizație a armatei în spirit magiar, că Monarchul nu va face nici o concesiuine.

Remarcăm următoarele pasaje:

„Iar armata Mea aște, că nici odată nu voi abdice de acele drepturi și favoruri, ce sînt asigurate Măi-marelui oștirilor.

„Armata mea să rămână comună și unitară, cum este astăzi, o putere formidabilă pentru apărarea monarhiei austro-ungare, față de ori ce dușmani.

„Credinciosă jurămintului, întrēga armată își va urma calea datoriei seriose, cupriusă de simțămîntul unității și solidarității, care prețuesce ori ce însușire națională, și deslęgă ori ce contrast, când virtuțile fie căru popor le valorēză în spre binele întregului.

MAI NOU.

Luni în 21 n. va fi consacraea întru Episcop a Ilustrității Sale **Dr. Vasile Hossu.**

În considerarea doliului adēnc, cu prilejul consecrării, nu se va face nici un fel de festivități, de cât celea strict bisericesci, și chiar de aceea nu s'au invitat de cât Episcopii de la Gherla și Orade, și Capitlul de Lugos.

Episcopul Szabó, bolnav fiind, nu va putē lua parte. Ilustr. Episcop al Orădiului a sosit la Blaș azi Sămbătă, fiind însoțit de secretarul său Dr. Cornel Bulcu. Capitlul de la Lugos va fi represintat prin canonicii Ioan Boroș și Mihaiu Gianu.

Vineri Preasfințitul Episcop Hossu va pleca din Blaș spre noua-i reședință.

Nr. 790—1903.

CONCURS.

Conform §-lui 17 lit. b. din statutele Asociațiunii și în urma decisiunii speciale a adunării generale din est-an pentru ocuparea postului de prim secretar al Asociațiunii, devenit vacant prin abdicere, se publică concurs cu următoarele condiții:

1. Prim-secretarul, ale căru agende sînt provēdute în §-28 din statute, va trebui să fie cunoscut ca bărbat de litere ori apol să aibă calificație academică.

2. Nu pote ocupa și altă funcțiune.

3. Va beneficia de salar anual în suma de K. 2400, — ce se va licuida în rate lunare anticipative, și de relut de cuartir în suma K 800. — ce se va licuida în rate treilunare anticipative.

Reflectanții are să-și înainteze documentele subsemnatului comitet (Sibiū, strada Morii Nr. 8) până la 31 Decembre 1903.

Sibiū, din ședința de la 24 August 1903 a comitetului central al Asociațiunii

Iosif Sterea Șaluțiu.

Dr. Ben
secretar II.

Noutăți.

Din diecesa de Orade. Concurs: Până la 30 oct. e deschis concurs pentru ocuparea următoarelor stațiuni cantor-învēțătorești: Stațiunea cantor-învēțătorească din Sanislău (Szaniszló), districtul protopopesc de Eriū; stațiunea cantor-învēțătorească vacanta de Leta-mare rom., districtul protopopesc de acela-si nume; stațiunea cantor-învēțătorească de Aușeu (Ósai), districtul protopopesc de Criș.

Concurs. Pentru dobândirea stipendiilor din fundațiunea vicarului „Köszeghy” se escrie concurs cu termin până la finea lui Septembrie st. n. Pot concurge iuriști și studenți gimn. de origine nobili români din Maramureș. La recurs sînt a se alătura: carte de botez, atestat despre origine nobilă și română, și testimoniul din anul scol. trecut. Recursele titulate către comitat sînt a se trimite la subscrisul. Tit Bud, vicarul Maramureșului.

Esposiția prof. Smigelschi va mai sta deschisă numai câte-va zile. Atragem atențiunea cetitorilor nostri asupra ei, recomandându-le din inimă să nu întârzie a o visita, fiind de o netăgăduită importanță.

Mulțumită publică. Fiind-că cu ocașiunea sîntirei bisericel gr. cat. din Sănosif (Poeană), care s'a întimplat în 28 August st. n. a. e., sara s'a aranjat în localul școlii confesionale gr. cat. și o petrecere cu joc în favorul acelei bisericel, care petrecere a fost bine cercetată, subscrisul. în numelele comitetului bisericesc, mulțamesc și pe acēsta cale tuturor acelora P. T. D. cari și cu ocașiunea acestei petreceri au arătat iubirea și alipirea ce o au către „Casa Domnului”, ca creștin adevērați făcēnd mai multe suprasolviri. Acei stimați și marimonioși Domni sînt: Lazar Avram, 3 cor. 20 fill. Ioan Marte, 2 cor. Ioan Pavelea, Dr. Alexandru Codarcea, Flaviu Domșa, câte o 1 cor. 40 fill. Octavian Szmigelski, Ignatiu Seni, Paul Chita, Anhidim Partene, câte o 1 cor. Ioan Șerban, Ioan Barna, Frāncu. Gál Imre. Fábian Simon, Gál Árpád. Karácsonyi Gyula, câte 40 fill. Total 16 cor. 20 fill. Sănosif 13 Septemvre 1903. Clement Ianu, notariul sen. școlar și bisericesc.

Necrolog. † Constantin Popovici-Barcianu, profesor de agricultură în retragere, după scurte suferințe a adormit în Domnul, Duminecă, în 13 Septembrie n. în etate de 46 ani.

† Olivia Rusu, fca preotului nostru din Șaulia-de-câmpie, a repausat Sămbătă în 5 Septembrie n. 1903. în etate de 10 ani, după împărtășirea sîntelor sacrameinte ale muribunților.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Despre social-democrație.

Disertație citită la serata literară-musicală, aranjată de Soc. »Inocențiu M. Clain« în 31 Mai 1908.

Cred, că nu e de lipsă să insist asupra importanței cestiunii social-democrate, căci e o cestiune de actualitate. E cunoscută tuturor agitația, ce a făcut-o în timpul din urmă printre Români partida social-democrată, edând o foie în limba română și ținând adunări printre Români, — toate foile românești au semnalat pericolul, ce amenință națiunea noastră prin agitația această și au urmărit cu atențiune această mișcare. S'a scris în foile noastre despre socialism, s'a și combătut, dar după ce nu toți, din cei ce sînt aici, vor fi în clar cu pretenșiunile social-democrațiilor, și cu atât mai puțin vor fi în clar cu relele și absurditățile, ce le învîlvă în sine social-democrația, de aceea eu mi-am propus să vă întretin cu această ocaziune cu învățătura social-democrațiilor, arătând din cei mai autorizați scriitori social-democrați modul, în care voiesc ei să transforme societatea actuală și arătând apoi și urmările, ce ar rezulta din aceea transformare.

Învățătura asta nu e nouă. Din timpurile celea mai vechi omenii au observat, că o parte a omeniei e fericită, alta nefericită, o parte trăiește bine, alta rău, de o parte e avuție, de alta miseria. Pentru a procura tuturor plăceri și fericire, au engetat să dea o nouă formă societății omenesci, făcând toate averile și toate bunurile comune, și dând tuturor lucru pe o formă și venite pe o formă, crezând, că ast fel pacea, fericirea și mulțămirea își vor lua domnia pe pămînt. Această dorință înse a fost considerată ca un joc al închipuirii, și omenii înțelepți ca Aristoteles și Plato nu au putut dobîndi rezultate cu ast fel de planuri de fericire. În decursul timpului s'au găsit tot de una omenii, cari și-au chinuit creerii cu această cestiune, dar înzădar! Începutul secolului al XIX. a vădut desfășurându-se în această direcție propunerile lui Saint-Simon și ale lui Proudhon, — și încetul pe încetul această cestiune și-a câștigat tot mai mulți și mai înfocați aderenți susținuți fiind de K. Marx, F. Lassalle, I. S. Mill, Bebel ș. a. și din partea unora a fost declarată chiar și de sistem științific. Români din țara asta până acum am fost scutiți de ast fel de agitări, până cătră sfîrșitul anului trecut, când partida social-democrată, reorganizată din Ungaria, a început să agite printre Români, tipărind tot odată și foia »Voința poporului«, al cărei prim redactor e Ignățiu Salusinski. Mai amintesc, că mai e o partidă social-democrată în Ungaria, care prin foia »Votul poporului« din Timișoara, și prin adunări vrea să câștige pe Români pe partea lor, dar sînt mai puțin norocoși, ca cei cu »Voința poporului«.

Voiu espune în mod clar și precis învățătura principală a social-democrațiilor, folosindu-mă de unul dintre cei în de frunte

scriitorii și propagatorii ai social-democrației: de Ferd. Aug. Bebel.¹⁾

Sistemul societății actuale e nedrept, e periculos și e contrar fericirii omenilor. În organizația actuală societății plutesc nisece părăsiți, cari sug totul spre câștigul lor. Lupta tuturorora contra tuturorora este întreprinsă cu cea mai mare violență, și e urmată fără de milă cu mijlocele celea mai neoneste. Vorba cunoscută »scolă-te de aici, ca să mă așed eu« să realizeze în viață prin loviturile cu cotul, cu pumnul, și prin ciupiturii. Cel mai slab este silit a-și da locul celui mai tare. Acolo, unde nu reușește puterea fizică reprezentată prin bani, prin avere, să întrebunțeze mijlocele celea mai viclene și celea mai nedemne: minciuna, șarlatania și celea mai oribile sînt mijlocele de a ajunge la o stare bună în paguba altora. Individul luptă contra individului, sexul contra celui alalt sex, vîrstă în potriua altei vîrste, o clasă contra alteia. Interesul, câștigul devin unicul orindnitor al simțemintelor omenesci, înaintea căruia ori ce altă considerație trebuie să înceteze.

Lupta unuia contra altuia cu mijloce neoneste, ridicarea unuia, și îngenunchierea altuia să observă în industrie și comerț, să observă în agricultură.

În industrie și comerț, cel înzestrat cu puternice mijloce materiale este stăpînul tuturorora, acelora, cari posed mai puțin, sau cari n'au de loc. Capitalistul cumpără puterea de muncă a celor fără capital, și prin concurență duce la ruină pe cei cu capital mic. Această stare de lucruri împarte societatea în două părți: o infimă minoritate de capitaliști puternici și o majoritate mare de indiviți de ambe sexe, lipsiți de capital și destinați de a vinde brațele lor pe zi ce trece. Ajuns individul cu totul sub potestatea capitalistului, capitalistul îi fixează cât să lucre, îi plătesce rău, și bietul muncitor nu are ce face. Când marelui industriaș nu-i umblă bine, că nu are lipsă de mulți lucrători, atunci pe o parte a lucrătorilor și a lucrătoarelor o dă afară, aruncându-i în miserie și nefericire.

În agricultură: marele proprietar rural să găsească în plînta poziție de a-și înbunătăți situația pe propriul său teren, el capătă poftă de a-și însuși și moșia vecinului cu pămînt mai puțin, care se află cu el în aceeași situație ca și micul industriaș. Din cauza dărilor, arîndelor, cametelor și a altor datorii, țărânul e silit să vîndă lute și cum pôte bucatele, și așa nu și-le pôte valora ca marele proprietar, care pôte

¹⁾ F. A. Bebel n. în 1840 cu pregătirea unei școle civile s'a stabilit ca strungar în Lipsca, a luat parte la toate mișcările lucrătorilor, și a fost unul dintre cei mai de frunte conducători ai social-democrațiilor din Germania. Ajuns în parlament, luptă contra egemoniei Prusiei și reconstruirii imperiului german, ținînd parte comunei din Paris. A fost pedepsit cu închisoare pentru lesa-malestatate. A scris »Unsere Ziele«, »Christenthum und Socialismus«, »Die Frau in der Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft«, »Die Social-democratie und das allgemeine Wahlrecht«. (Enciclopedia română). Mă folosesc de »Femeia în prezent și viitor« Bucuresc.

astepta împrejurări favorabile. Proprietarii și capitaliștii, cari împrumută poporul, despõe poporul, luându-i bucatele, când sînt ieșine și luând dobînde mari. În modul acesta poporul decade materialicesce, averea devine a marelui proprietar și a capitalistului, și el devine sclav pe pămîntul său.

În modul acesta societatea omenescă se împarte în două părți: de o parte avuții, cari risipesc mi pentru distracții și capriții, de altă parte mulțimea cea enormă petrece în cea mai neagră miserie. În urma acestor condițiuni așa de aspre și abia suportabile, crimele de tot felul să înmulțesc, și omenii siliți de împrejurări devin hoți, tâlhari și vagabunzi.

Aceasta e icôna ce o fac societății actuale social-democrații, ori cine vede, că e esagerată. Ei nu vîd nimic bun în starea actuală, — viața de azi e lipsită de bucurii, e lipsită de fericire. Totul e negru, totul e rău. Cred, că nu e lipsă să insist asupra acestei esagerări, căci ori cine pôte vedea, că pe lângă toate neajunsurile, pe lângă toate miseriile, își are și viața de azi, plăcerile și mulțămirea ei.

Să vedem, cum cred ei, că vor pute să scotă omenimea din această situație înfricoșată.

Toți omenii au drept a se bucura de fericire, și de aceea tuturorora trebuie să le punem înainte mijlocele, prin cari să ajungă la fericire. Criminalii și toți mișei s'ar face membrii folositori ai societății, dacă societatea le-ar procura un traiu mai bun. Toți omenii trebuie să fie egali, frați și liberi, și deci condițiile de traiu trebuie să devină aceleași pentru toți, ca fie care om să se bucure de aceeași libertate de dezvoltare, așa în cât să nu mai fie silit de a-și mulțami fîmea, ambiția și dorul de avuție pe socotela semenilor săi, și e un mijloc pentru acesta: transformarea societății actuale.

(Va urma.)

ALBERTINA.

12 — Povestire. —

(Continuare.)

Era atât de adîncită în rugăciunea sa ferbinte, în cât nu auți mersul ușor a pașilor unei persoane, ce înainta spre dînsa din spre parc. Și etă pe neașteptate — apare dintr'odată Albertina, carea cu vestmîntul ei alb, cu părul blond — impletit cu o simplitate fermecătoare, cu ochii săi azurii ca ceriul, din cari se reflecta ca dintr'o oglindă, curățania inimii — era asemenea unei aparințe ceresci.

Dînsa vădînd pe prietina sa — esclamă surprinsă: Scumpa mea Ană, tu m'ai întrecut, în vreme ce eu credeam că voiu fi cea dîntăiu, carea să depun omagiile și rugăciunile mele dumnezeescei mame! . . .

— O Albertină, tu în astă diminetă ai fost foarte harnică: pentru ce te ai sculat așa de timpuriu?

— Pentru că am lipsă să mă rog de sprijinul Mariei, și să cer de la această mamă preaindurată mângăiere în necasurile mele....

— Și cum? Tu ești din nou necăjită? ... Nu-ți aduci aminte, că mi-ai promis, că vei fi liniștită? ... Și ore care e cauza acestei turburări neindatinată? Tu atât de bună, atât de iubită de toți, atât de miloasă, în cât ești numită ca și mamă-ta: ângerul castelului, tu — obiectul grijelor iubitoare ale celei mai scumpe mame! ... Și ce-ți lipsește pentru de a fi fericită? ... O! lasă-mi mie — sormanii orfane fără nume — carea în scurtă vreme voiți trebui să merg în lume, mie celei ce chiar de la nascere n'am cunoscut dragostea părintească ... lasă-mi mie întristarea și lacrimile ... Dar tu! ... tu ești iubită și fericită: tu ai o mamă, căreia îi poți spune lipsele și necasurile tale, ai un frățior, care va fi razimul și sprijinitorul tău, tu poședi un nume ilustru și onorat; tu

— O tac! pentru Dumnezeu! strigă Albertina plângend, tac! buna mea Ană, tu fără ca să voiesci, îmi rănesci inima! ...

— Dar pentru Dumnezeu! ... ce ți-s'a întâmplat? ... pentru ce ești așa de supărată? ... liniștesce-te ... spune-mi ce te necăjește? ...

— Ascultă, scumpa mea, unica mea amică ... tu ești înțeleptă și prudentă, ție-ți pot încredința cauza turburării mele, și sum sigură că vei ști ține în secret tot aceea ce am să-ți spun.

— Nu te teme, secretul tău va fi puzura îngropat în inima mea; îți jur și m'asî ține fericită, de cum-va ți-ași pute da ceva mângăiere.

— Așa dară ascultă-mă. Tu știi că până la etatea de cincî ani eui am rămas în grija nutritoarei mele.

— Da, pentru că părinții tăi erau duși de parte, și nu puteau să se reintorcă în patrie din cauza imbolnăvirei moșului tău.

— Ei bine, în timpul acela, când nutritorea se ducea la lucrul câmpului, și mă lăsa singură acasă, știi tu cine venia să mă grijescă și să steie cu mine?

— Cine?

— Necunoscutul acela, ce adese se vede rătăcind în jurul acesta, și despre care să fac atâtea vorbe și presupunerii curioșe.

— Dumnezeu! meu! exclamă Ana, și nu te temeai?

— Nu, din contră mă bucuram și eram foarte veselă, când îl vedeam. El să îngrija foarte mult de mine, îmi împlinia toate dorințele, îmi aducea zaharicale, mă învăța a umbla, mă drăgostia și mă săruta cu iubire, și când începu a vorbi adese, mă făcea să repetesc numale: Matilda, și înainte de a mă părăsi, îmi zicea tot de una: Aibi grije Albertină, nu spune la nime, că eui vin la tine, căci de vei spune cui-va, nu voiți mai veni nici odată.

— Și tu n'ai spus-o acesta nimănui?

— Nici când, tu ești cea dintâiu, carea cunoscî acest secret.

— N'ai spus nici odată nici mamei tale?

— Nu, voiam câte odată să-i spun, dar când era să vorbească, mi-se pără, că o mână nevedută îmi închide gura și nu puteam zice nimica.

(Va urma.)

Alesandru Papiu Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare. *)

Am vedut, că la 26 Ianuarie 1858, Alesandru Papiu, dimpreună cu alți colegi ai săi, abdică la catedra de profesor, ce ocupa la facultatea juridică din Iași.

După abdicare, și după încuviințarea abdicării sale, Papiu ajunge a fi liber pentru a se pute sacrifica cu totul studiilor sale predilecte, mai ales pentru a se ocupa cu studiul istoriei.

Nu avem documente, cari ne-ar îndreptăți a crede, că de la 1858 și până la anul 1860, când este numit jurist consult al Moldovei. Papiu să mai fi îndeplinit ori ce fel de serviciu în viața publică de stat a Moldovei.

Abdicarea lui Papiu la catedra sa de profesor avu loc chiar pe vremea guvernului Caimacamului Vogoride, acest grec din Constantinopol, dușman declarat al tuturor bunelor porniri naționale în Moldova, care cu ori ce preț voia să pună stavile la realizarea unirei celor două principate românesce, și care, în consecință, vedea dușmani în toți aceia, cari profesau alte principii.

A bună samă și Papiu, ardentul adict al curentului unionist, trebuia ca să fie privit de Vogoride, ca unul dintre cei primejdioși politiciii sale. Naturelul invăpăiat, caracterul deschis, sentimentele naționale și principiile politice, după retragerea sa, verosimil îl aduc în conflict cu Caimacamul Vogoride. De unde rezultă, că Papiu de o cam dată, nu putu ocupa nici o funcțiune publică în Moldova, în a cărei serviciu a stat timp de trei ani, de la 1855 și până la 1858.

Acasă nu s'a întors, căci bine prevedea, că aci nu va afla teren potrivit pentru activitatea sa, potrivit mai ales cu sufletul său.

În Muntenia iarăși nu putea să trecă, de ore ce și acolo stările erau tot atât de deplorabile, ca și în Moldova, deși în unele privințe guvernul Munteniei era mai liberal de cât cel al Moldovei.

Rudeniile sale vorbesc și despre o espulsare ore care de pe teritoriul țării românesce. Greșit. Căci atât pe vremea lui Vogoride, cât a mai guvernat Moldova, cum și pe timpul călmăcămiei de trei, pe timpul domniei lui Cuza Vodă, și mai târziu sub Carol îl aflăm trăind, cu puțină întreprindere, tot în Moldova, respective în România.

După retragere, nu mai exista nici un motiv pentru espulsarea lui. Vogoride, dușmanul lui, ce e drept mai s'a la guvern până prin luna Octombrie aceluși an. Dar tot ce s'a făcut rău lui Papiu în timpul

*) Fiind ocupat cu culegerea de documente, chiar pentru lucrarea de față, de la Nrul 6, am fost împedecat de a mai continua până în prezente. Acum reluând firul întrerupt al studiului despre A. P. I., voiți a-l duce mai de parte, până la sfârșit, ca ast fel redactarea din „Unirea“ să fie completă, și cetitorii noștri deși pe scurt, să-l albe întreg studiul. La acestea mai adaug, că în curând va apăre, cu ajutorul preabunului Dumnezeu, studiul întreg asupra vieții și activității lui A. P. I. și în volum, prelucrat și esențial amplificat cu o mulțime de date nouă, interesante și necunoscute. Autorul.

acesta, este că nu mai ocupă funcțiuni publice atrnătoare de Caimacam. În colo Papiu petrece într'o familie boierescă distinsă, de la Iași, înrudită chiar cu antecesorul lui Vogoride în călmăcămie.

La 13/26 Octombrie 1858 Vogoride se desparte de călmăcămia Moldovei. Urmază apoi, pentru scurtă, durată călmăcămia de trei, adevă călmăcămia lui Ștefan Catargiu, Vasile Sturdza și Anastasie Panu. Înse domnia acestor trei caimacami, întru toate este mai favorabilă, de cât a lui Vogoride, apoi nu subversază nici un motiv politic în timpul acesta, care ar fi putut cauza espulsarea lui Papiu din Moldova. Chiar din contră, și pe vremea acesta îl întimpinăm trăind când în Iași, când în comuna Ivesei lângă Tecuci, făcend serviciu de instructor lângă copiii familiei Balș, pentru a se pute susține.

Asemenea nici pe timpul domniei lui Cuza Vodă nu subversază causă, pentru ca Papiu să fie espulsat. Din contră, sub acest mare, dar nenorocos principe, pe Papiu îl aflăm ridicat la cele mai înalte funcțiuni de stat, ca juriconsult al statului Moldovei, procuror la înalta curte de casție și ministru al justiției.

E drept, că în anul 1860, la începutul domniei lui Cuza Vodă, Papiu petrece de parte de Moldova, în capitala Germaniei, dar cu totul din alte motive, ce le vom vedé la locul și timpul său.

Întregă asertiunea cu espulsarea lui Papiu se reduce simplaminte la o monstruoasă punere sub acuză a lui, mai târziu, pentru pretinsa vătămăre a Suveranului României, când cu energicul său articol din „Românul“ intitulat: „Apa trece, pietrele rămân“ și când cu cestiunea „bivolărilor“ din Giurgiu. Și de data acesta inse a fost acbitat de culpa, cu care era încriminat.

Nu a fost Papiu, — cum s'a zis — nici când espulsat nici din Moldova, și nici mai târziu din România. Ci în tot timpul, de la trecerea sa la frații de peste munți, el a trăit tot în Moldova și România, muncind necontent și ducend o viață rodnică, și de cele mai multe ori, foarte agitată.

După retragerea sa din catedra de profesor de la des amintita facultate din Iași, Papiu se susține făcend serviciu de instructor (profesor de casă) lângă copiii boierului Panaiot Balș, vărul Caimacamului Teodor Balș, și ministru pe vremea călmăcămiei acestuia și a lui Vogoride.

Papiu era, cum se știe unionist entusiast, iar Panaiot Balș, ministrul afacerilor străine, făcea parte din contrarii unirei — nici nu se pute alcum de la un funcționar al guvernului acelor vremi — și ca atare iscălesce și el, dimpreună cu alți funcționari de la guvern, o suplică contra unirei, adresată către delegatul otoman de la comisia din Bucuresci.¹⁾

Dar această divergență de principii nu împedecă nici de cât pe boierul Balș, de a-l angaja pe eruditul Papiu instructor lângă fiii săi Michail și Paul.

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Rațiu.

¹⁾ Veđi A. D. Xenopol, Istoria Românilor, ed. Șaraga, Iași 1898, vol. XII, pag. 269.

Bibliografie.

A apărut:

Anuarul VI. al societății pentru crearea unui fond de teatru român, pe anul 1902—3. Brașov 1903. Tip. A. Murășianu. Bine îngrijit, ca și în trecut, aci găsim o iconă vie de avântul frumos ce-l însoțește societatea an de an. Anuarul cuprinde afară de partea administrativă (protocolele și rapoartele adunării de la Bistrița, discursuri de salutare, toaste ș. a.) și disertațiile interesante a dlor Dr. Blaga, Dr. Branice și Ioan Păcurariu. Din cartea de aur a Societății e publicată fotografia și schița biografică a lui Iosif Hossu, fost vicepreședinte de comptabilitate din Budapesta.

Convorbiri literare. Nr. 9. Anul 37—1903, cu următorul cuprins: G. Murnu, Homer: Iliada. Cântul IX. (trad. în hexametre). — Teohari Antonescu, Buddhismul și Nirvana (studiu). — A. Lordul cel mititel (roman de F. H. Burnett, trad. din englezese). — Ciru Oeconomu, Din Rucăr (roman). — Dr. George Alexici, Macedoromâni (studiu). — N. Iorga, Un nou volum al canonicului Dr. Augustin Bunea (dare de samă despre cartea: „Discursuri, Autonomia bisericăscă, Diverse”). — Bibliografie.

„Sămănătorul“, sub direcția unui comitet. Anul II. Nr. 35, cu următorul sumar: N. Iorga, Despre presa românească. — M. Paleologu, Simbol (sonet). — I. Ciocirlan, În munți (schiță). — St. O. Iosif, Cântecul (reminiscentă). — I. Scurtu, Teatrul național la Români de dincolo. — ***, Blestem. — Il. Chendi, Cronica: Un cetitor modest. — N. Iorga, O lămurire pentru D. A. D. Xenopol. — Red., Bibliografie, Răspunsuri. Numărul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an.

Posta „Unirii“.

G. D. Jod. Foaia de la noi se spedează regulat; ne miră vestea ce ni-o scrii. Nu înțelegem pe unde ar pute se rătăcescă.

Am primit și achităm abonamentul de la: Ilustr. Episcopul, Orade pe 1903 sem. 1. B. Tiha pe 1903 sem. 2-lea. Siloașul-infer pe 1903 sem. 2-lea. Gerța mare pe 1903 quart. 3-lea. Silha pe 1903 sem. 2-lea. Holló pe 1903 sem. 1. B. Den., Lugoș pe 1903 sem. 2-lea. F. W., Botoșani, A. S., Orade, Buteni, Cas., Brașov, Kerlés, Tractele Crasnet și Vălcăului pe 1903 sem. 2-lea. Imbuz pe 1903 quart. 3-lea. Iloa-mare pe 1903. Tușin pe 1902 și 1903. Bârseul-de-jos pe 1903 sem. 2-lea. Cătina pe 1903 sem. 2-lea. Căp. B. Orăștie pe Febr.—Iuliu 1903. Căla-mare pe 1897 sem. 1. Blagea pe 1903 sem. 1. G. C., Vlădenț pe 1903 sem. 2-lea. Rușimuniș pe 1893 și 1894. Econ., Cluș pe 1903 sem. 2-lea. Câmpul l. Neag pe 1903 sem. 2-lea. I. M., Budapesta pe 1903 quart. 3-lea. I. Opr. Dobrița pe 1900 sem. 2-lea, 1901 și 1902 sem. 1. Olosigul-român (Orade) pe 1902.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domsa.

447 v. număr
1903.

(40) 1—1

Arveresi hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvénytörvény 1903. évi V. 6683. számú végzése következtében Dr. Maniu Gyula balázsfalvi ügyvéd által képviselt „Patria“ takarékpénztár javára Bratu Vaszilie Deak és társai ellen 80 kor. — fil. s jár. erejéig 1903 évi Augusztus hó 6-án fogatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 703 kor. — fillérre becsült kövörkező ingóságok, u. m.: 4 tehén, gazdasági eszközök, sertések és takarmány nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. járásbíróság 1903. évi V. 267/2 számú végzése folytán 80 kor. — fill. tőkerekövetelés, ennél 1902. évi Május hó 11-ik napjától át kamatai, és eddig összesen 83 fillérben bíróság már megállapított

gek erejéig Örményszékesen, végrehajtást szenvedőknél leendő eszközölésére 1903. évi Szeptember hó 22-ik napjának délelőtti 11 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet ígérőknek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1903. évi Szeptember hó 5-ik napján.

Eichner Károly,
kir. bírósági végrehajtó.

Banca de asigurare

„TRANSILVANIA“

— intemeiată la anul 1868 —

In Sibiū, strada Cîsnădiei nrul 5 (edificiile proprii),

asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune,

edificiul de ori ce fel, mărfuri, mobile, vite și produse economice etc.

— asupra vieții omului —

in toate combinațiile, capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, rente, pe viață etc. etc.

Asigurări populare fără cerocetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent.

Fonduri de rezervă și de garanție specială,

cu finea anului 1900: 1,303.572 cor. 15 bani.

Valori asigurate contra incendiului:

72,420.299 corone.

Capitale asigurate asupra vieții:

9,248.543 corone.

Pentru despăgubiri de incendii 3,003 550 c. pentru capitale asigurate pe viață 2,738.793 c.

Oferte și ori ce informațiuni se pot primi de la:

Direcțiune în Sibiū, str. Cîsnădiei nr. 5, et. I., curtea I.,

precum și de la subagenții din toate comunele mai mari.

Agenturi principale:

în Arad, Brașov, Cașovia, Cluș, Timișoara și Făgăraș.

(5) 28—52

(29) 6—20

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER,

literanți de curte ces. și reg. pentru materie de mătăș și ornamente sacre.

Viena I. Kohlmarkt 2.
„la porumbul alb“.

Recomandă

ornatele sacre, pregătite strict după ritul grec, ca de es. falone, diaconale, stichari, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandii, plașcanice, baldachine, prapori etc. cum și toate utensiile și vasele sacre de metal, ca disc. ciboriu, cruce, chivot, artoclasic, tricheriu și dicheri, cadelnițe, candelabre etc. toate pregătite solid și cu prețul cel mai ieftin de fabrică.

Cataloge ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.

A apărut:

Dr. Augustin Bunea:

Discursuri, Autonomia bisericăscă, Diverse.

Prețul: 5 coróne. — Pentru România: 6 lei.

Se póte comanda de la Tipografia Seminarului Archidieceșan și de la Autor în ~~Blaș~~—Balázsfalva.

Intreprindere de transportarea și înmăgăzinarea mobilelor.

ZORN MÓR

BUDAPESTA,

VII. ker., Erzsébet-körút 21. szám.

Primirea transporturilor de mobile în caré de transport patent ces. reg. lucrate după model francez, parchetate complet și închise, pentru tóte localitățile din țară și străinătate.

TELEFON. Adresa telegrafică: ZORN MÓR, BUDAPEST. TELEFON.

Transporturi de mobile pe tren și pe corăbi, fără întrerupere, cu cruțarea speselor de pachetat.

Inmagazinarea mobilelor

în magazine cu totul uscate și acomodate, pe lângă responsabilitate.

Representanți în tóte orașele mai mari din țară și străinătate.

(9) 80-52

Timbalele mele aũ fost decorate la espositia milenară.

Timbale de salon

cu pedal, castanii, negre, cu o rezonanță foarte tare și plăcută, de o construcție bună, cu garanță de trei ani. Prețul de prăvălie 150 floreni, ér la mine se pot căpéta cu 75 floreni. Daũ instrucție deplină pentru 8 fl. la lună.

Prescurant trimit gratuit.

JEGESI GÉZA

măiestru de țimbale diplomat și inventatorul țimbalei „Coróna de fier”.

BUDAPEST, VII., Nefelejts-utca 43. szám.

(10) 80-52

Bani mijlocesc mai ieftin, mai discret, și mai iute:

Ofițerilor, ofițanților privați și de stat, industriașilor, negustorilor și persoanelor apte de credit.

Pe lângă replătire avantajoasă

Pe căsi, pământuri, realități, mijlocesc în locul prim al doilea și chiar și al treilea împrumuturi de amortisațiune cu 4 1/2 și 5 %.

Conversiunile cele mai complicate le mijlocesc iute, pe lângă remunerare ulterioară.

Câștig informațiuni industriale și comerciale de natura cea mai discretă din toate părțile țării, și în sfârșit,

cauzele de tranșare ale comercianților necapabili de a plăti le descurc cu pricepere și mare grijă.

Pentru răspuns e de a se acelu marca.

SZENES A.

Cancelarie de informații și tranșării comerciale.

BUDAPEST, VII. Erzsébet körút 22, 1/12.

(7) 30-52

Numărul patentei 16.794.

Carol Beck

pregător de ventilătoare patentate pentru ferestă.

BUDAPEST, VII, József-utoza 14.

În atenția directorilor de școală!

6000 de bucăți sunt deja în folosință!

Pentru luarea măsurii, mă rog să vă adresați mie.

Nu ști nime ce-i sănătatea!!

și care ne-o putem păstra numai pe lângă ventilație potrivită.

Ventilatorul aflat și patentat de către Carol Beck este fabricațiune magiară, care întrece toate ventilătoarele din străinătate, atât în ce privește scopul, cât și bunătatea. Din punct de vedere sanitar, curentul e deschis prin apertura de 45 %. Se pot aplica la toate ferestile. Am foarte multe scrisori de recunoștință, cari dovedesc, că publicul e deplin mulțumit.

Prețurile ventilătoarelor:

Cel mai mare și mai greu, cu decorațiune.	C. 25.—
Pentru ferestă comune, școli, institute și locuințe private	" 13.—
Pentru ferestă mai ușoare și mai simple	" 9.—
Ferestă de Closett	" 7.60

Preliminar de spese gratuit:

Ventilătoarele mele se folosesc în următoarele locuri mai renumite. Casina Națională magiară, Ministeriul de comerț, Gimnaziul reformat, Ludoviceul, Școlile elementare de stat din Kispest și în mai multe spitale și școli din capitală și provincă, dovedindu-se de foarte bune.

Comandele atât în loc, oât și în provincă se efectuează foarte prompt și foarte repede.